

значуще професійне та особистісне самовизначення, на інтелектуально-моральний розвиток [10, с. 24–28].

Отже, з метою підвищення ефективності діяльності центрів соціально-психологічної реабілітації нами були визначені та проаналізовані особливості самоактуалізації старших підлітків в умовах центру.

Література

1. Бандура О. Самоактуалізація як механізм формування інтегрованого стилю життя особистості // Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: науково-методичний збірник/Ред. кол. Н.Софій (голова), І.Єрмаков (керівник авторського колективу і науковий редактор), та ін. - К.: Контекст, 2000. - 336 с.
2. Вахромов Е.Е. Понятия «самоактуализация» и «самореализация» в психологии. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hpsy.ru/public/x041.htm>
3. Goldstein K. Human nature in the light of psychopathology. Cambridge, 1940.
4. Коpecь Л. В. Психологія особистості: Навч. гюсіб. для студ. вищ. навч. закл. -2-ге вид. - К: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. -458с.
5. Костерюк Г.С. Избранные психологические труды. М.: Педагогика, 1988. –304 с.
6. Маслоу А. Мотивация и личность. - СПб.: Евразия, 1999. – 346с.
7. Мотков О.И. О парадоксах процесса самоактуализации личности [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://psychology-online.net/>
8. Постанова Кабінету Міністрів від 28 січня 2004 р. N 87 Про затвердження Типового положення про центр соціально-психологічної реабілітації дітей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/87-2004-п>
9. Oxford English Dictionary, second edition, edited by John Simpson and Edmund Weiner, Clarendon Press, 1989, twenty volumes, hardcover, ISBN 0-19-861186-2
10. Чернецька Ю. І. Соціально-педагогічні умови адаптації підлітків у загальноосвітніх санаторних школах-інтернатах // Соціальна педагогіка: теорія і практика. – 2005. – №4. – С.24–28.

**І. О.Буднік,
НПУ імені М.П. Драгоманова**

УДК 37.013.42 (043.3)

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ АНІМАЦІЇ У РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Анотація

У статті дається теоретичний аналіз загальних підходів до проблеми розвитку творчого потенціалу особистості старшокласників, використовуючи при цьому інноваційні методи та анімаційні форми в навчально-виховному процесі навчальних закладів. Визначається соціально-педагогічна діяльність як найважливіший елемент соціальної середовища, що формує творчий потенціал школярів.

Ключові слова: анімація, педагогічна анімація, творча особистість, творча особистість старшокласників

Аннотация

В статье даётся теоретический анализ общих подходов к проблеме развития творческого потенциала личности старшеклассников, используя при этом инновационные методы и анимационные формы в учебно-воспитательном процессе учебных заведений.

Определяется социально-педагогическая деятельность как важнейший элемент социальной среды, формирующей творческий потенциал школьников.

Ключевые слова: анимация, педагогическая анимация, творческая личность, творческая личность старшеклассников

Annotation

The article provides theoretical analysis of the common approaches to the development of creative potential of high school students, using innovative methods and animated form in the educational process in schools. Determine the social and educational activities as an essential element of the social environment that generates creativity of students.

Keywords: animation, educational animation, creative personality, creative personality seniors.

Сучасне суспільство потребує гармонійно розвинутих, творчо мислячих особистостей і саме школа має навчити кожного вихованця самостійно мислити, діяти в нестандартних умовах, вирішувати найрізноманітніші завдання сьогодення (соціальні, навчальні побутові тощо). Саме тому питанню виховання творчої особистості у процесі шкільної соціалізації знаходиться у центрі наукової уваги.

Реалізація освітніх функцій здійснюється в системі навчально-виховної діяльності вчителя і це підкреслюється у Законі України «Про освіту», Законі України «Про дошкільну освіту», Законі України «Про загальну середню освіту», у державній національній програмі “Освіта”(Україна XXI ст.), Концепцією національно-патріотичного виховання молоді та іншими нормативно-правовими документами.

Важливе місце в цій системі посідає навчально-виховна діяльність, спрямована на всебічний і гармонійний розвиток особистості учня, що поєднує духовне багатство, моральну чистоту і фізичну досконалість [1].

Інтеграція України до європейського та світового співтовариства ставить нові вимоги до формування й розвитку творчої особистості, що є необхідною умовою досягнення успіху на цьому шляху. За таких умов розвиток творчого потенціалу виступають умовою перетворення, оновлення і гармонійного розвитку нашої держави.

Саме тому в сучасній педагогічній теорії та практиці навчально-виховної роботи особливої значущості набуває проблема підтримки дітей та молоді, створення виховного середовища сприятливого для розвитку творчого потенціалу особистості з високим рівнем сформованості творчих здібностей, здатної до самостійної діяльності, бо саме творчий потенціал та можливості юнаків та дівчат, вже завтра вимагатимуться сучасним суспільством, складними технологічними і новими гуманітарними процесами.

На сучасному етапі розвитку загальної середньої та вищої освіти однією із найбільш актуальних проблем залишається формування творчої особистості учня. Рішення цієї проблеми пов'язане з необхідністю розвитку навиків оволодіння учнями сучасними методами пізнання світу, який відрізняється динамізмом і надшвидкісними темпами життя, поряд з високим рівнем науково-технічного прогресу привніс в наше життя багато важко вирішуваних проблем в соціальній, культурній та освітній сферах.

Стратегія сучасної освіти полягає в тому, щоб надати можливість всім, без винятку, виявити свої таланти, творчий потенціал та реалізувати свої особисті плани. Навчання і виховання, як і всякий інший процес, пов'язане з рухом. Воно, як і цілісний педагогічний процес, має задану структуру, а отже, і рух під час навчання йде від розв'язання одного навчального завдання до іншого, просуваючи пізнання школяра шляхом: від незнання до знання, від неповного знання до повнішого та точнішого. Навчання не зводиться до механічної «передачі» знань, умінь і навичок, оскільки воно є двобічним процесом, в якому тісно взаємодіють педагоги й учні: викладання та учіння.

У традиційній системі освіти вчитель вважається основним і найбільш компетентним носієм знань та до того ж і контролюючим суб'єктом пізнання, тоді як за новою парадигмою освіти вчитель більше виступає в ролі організатора самостійної активної пізнавальної діяльності тих, хто навчається, він стає компетентним консультантом і помічником учнів.

В останні роки у навчально-виховному процесі закладів освіти формується новий напрям - анімація. Технології анімації розуміють в якості основних підходів у вихованні «пожвавлення» і «піднесення» відносин між людьми, широке використання духовно-культурних цінностей, традиційних видів і жанрів художньої творчості, забезпечуючи тим самим умови для включення особистості в творчі, оздоровчі, освітні, розважальні види діяльності. Педагогічна анімація, на сучасному етапі, є одним із головних напрямів забезпечення якісної виховної роботи з учнями, зокрема старшокласниками, вона являє собою найбільш прогресивну та інноваційну модель створення і розвитку освітнього простору, відповідаючи при цьому вимогам часу. Власне, учені Ю. Красний, Л. Курдюкова та інші досліджують достатньо новий напрям педагогічної науки – «анімаційну педагогіку») [2].

У малій енциклопедії з соціальної педагогіки «анімація» визначається Т. Лесіною як «вид соціально-педагогічної діяльності, спрямований на реалізацію фахово обґрунтованих дій з метою оздоровлення соціального клімату певного середовища, створення атмосфери креативності...» [3].

Шкільна анімація проводиться силами школи, хоча й не включена в учбовий процес. Вона спрямована на допомогу самовираженню через використання ігрових, театралізованих та психотерапевтичних методів. У такій роботі важливим є врахування ритму життя школярів та їх індивідуальних можливостей; врахування їх бажань та допомога у самостійному виборі різних видів анімаційної діяльності. Важливо, щоб дитина приймала не тільки фізичну, але й інтелектуальну та емоційну участь в анімаційній діяльності. [4, с.69].

Анімаційна діяльність – це «вирощування» суб'єктної позиції партнера, діяльність, що створює принципово нові умови для самовираження та самореалізації особистості в умовах нових соціокультурних ситуацій розвитку, діяльність, яка розгортається, переважно, у площині вільного часу. У вільний час можна побачити свідоме керування старшокласниками своїми потребами і прагненнями, опанування свого внутрішнього світу, формування життєвих прагнень і перспектив. Вони починають серйозно замислюватись над питанням про те, чи зможуть вони працювати в тій галузі, яку для себе обирають.

Школярі, вибираючи свій життєвий шлях, не ідуть в напрямі своїх “безпосередніх інтересів, а прагнуть вирішити проблему вибору. Вони розглядають вибір професії як свого роду висновок з аналізу потреб та наявних здібностей, із зіставлення цих своїх особливостей з тими вимогами, які ставить до людини та чи інша професія. Не випадково старшокласники починають цікавитись питаннями психології здібностей, мислення, самовиховання” [5, с.132].

Перспективним напрямом у наш час стає комп’ютерна анімація та дослідження умов її використання в навчально-виховному процесі. Вітчизняні вчені І. Давидова, С. Дюдін розробили відповідну класифікацію анімаційних технологій: анімація фізичних об’єктів – результат анімації фізичного об’єкту – трьохвимірний «одухотворений» матеріальний об’єкт та анімація інформаційних об’єктів – результат анімації інформаційного об’єкту – «одухотворений» графічний, текстовий, числовий об’єкт. У цьому ракурсі розуміється оживлення та одухотворення, виготовлених із різних матеріалів іграшок, моделей, персонажів, з використанням технологічних прийомів та операцій.

Формування творчих здібностей потребує особливої уваги, додаткових педагогічних впливів і напруги, що повинно враховуватися і на уроках у загальноосвітній школі, й в усіх сферах позашкільної діяльності, а також в системі середньої спеціальної і вищої освіти. Тому, на думку Л.С. Виготського, «найкращим стимулом дитячої творчості є така організація життя і середовища дітей, що створює потреби й можливості дитячої творчості» [6, с.93].

Разом з тим, існує низка суперечностей, які гальмують розвиток творчого потенціалу старшокласників загальноосвітнього навчального закладу, а саме суперечності між:

- потребами суспільства у молодих людях, здатних до генерації нових людей і традиційними методами роботи у загальноосвітньому навчальному закладі;
- прагненнями сучасних молодих людей до участі у інтерактивних, інноваційних формах роботи й неготовністю педагогів загальноосвітніх навчальних закладів до їх підготовки, організації, проведення;
- індивідуальною траєкторією розвитку творчого потенціалу дитини і традиційно-масовим характером навчально-виховного процесу в загальноосвітньому навчальному закладі.

Реалії сьогодення вимагають від вчителів середньої школи пошуку нових ефективних форм і прогресивних методів виховання, які були б адекватними новій парадигмі освіти. Одним з найбільш перспективних шляхів удосконалення навчально-виховного процесу є впровадження інноваційних підходів, зокрема анімаційних. Не замінюючи собою традиційних, вони розширюють межі і можливості, припускають практичне застосування знань з урахуванням конкретних умов, в конкретних колективах, з конкретними людьми [7].

Аналіз форм та методів творчої діяльності старшокласників, які спрямовані на їхню самореалізацію показав, що найбільш дієвими з них є:

- Гра – самостійний і законний для учнів, дуже важливий вид їхньої діяльності. Гра виявляє знання, інтелектуальні сили. Вона показує рівень організаторських здібностей учнів, розкриває творчий потенціал кожного учня.

- Тренінг - це запланований процес модифікації (зміни) відношення, знання чи поведінкових навичок того хто навчається, через набуття навчального досвіду, щоб досягти ефективного виконання в одному виді діяльності або в певній галузі.

- Динамічні таблиці - допомагають учням зрозуміти процес «народження» і функціонування правила: потрібні елементи з'являються і зникають, рухаються, збільшуються, переміщуються; іноді для створення бажаного ефекту застосовується звукове оформлення, анімаційні вставки тощо.

- Літературний портрет - мультимедійний проект, що містить документи, фотографії, таблиці, ілюстративний матеріал, аудіо та відео фрагменти, скомпоновані у послідовному порядку, що дає змогу найбільш повно й яскраво розповісти учням про життєвий і творчий шлях письменника чи поета.

- Віртуальні екскурсії - Відео розповідь про музеї та історичні місця України; до кожного відео сюжету розроблені відповідні завдання, які учні виконують під час уроку, така екскурсія знайомить учнів з Україною, її історією, природою, видатними людьми, розширює кругозір учнів, сприяє їх розвитку навіть в умовах, коли справжня екскурсія з певних причин неможлива.

- Методи театралізації, який реалізується через особливий словник спілкування, обряди, ритуали. Театралізація знайомить учнів з різноманітними сюжетами життя.

- Змагання – внутрішня „пружина” розкручування творчих сил, стимулювання до пошуку, відкриття, перемог над собою.

- Методи ситуацій, що виховують, тобто покликаних до життя процедур самореалізації, довіри, уявної довіри, недовіри, організованого успіху та інші.

- Імпровізація – дія, не усвідомлена й не підготовлена заздалегідь, експромт. Імпровізація виводить на практичну й творчу заповзятливість та породжує спокуси творчого зусилля.

- Методи рівноправного духовного контакту. Вони засновані на спільній діяльності дітей і дорослих „на рівних”. І всі учасники є рівноправними членами будь яких творчих об'єднань чи угруповань, заснованих на демократичному, гуманізованому спілкуванні [8].

Отже, розвиток творчої особистості старшокласника – важлива складова сучасного педагогічного процесу, що вимагає від кожного впевнених знань і вміння зробити вибір. Кожен педагог повинен працювати над тим, щоб навчально-виховний процес став орієнтованим на перетворення творчого учня в основного суб'єкта освітнього процесу.

Ефективність навчально-виховного процесу залежить від уміння вчителя застосовувати оптимальні педагогічні технології, в тому числі і анімаційні, які б проектували креативні (творчі) якості особистості учня:

- гнучкість розуму;
- фантазію;
- натхнення;
- нестандартність;
- наявність власної точки зору.

Проаналізувавши психолого-педагогічну літературу та результати педагогічної практики щодо розвитку творчих здібностей старшокласників засобами педагогічної анімації можна зробити висновки, що проблема творчої основи старшокласника залишається відкритою для дослідницької діяльності як науковця-теоретика, так і практика, анімаційні технології по формуванню активної життєвої позиції дитини, мають важливе значення на сучасному етапі розвитку суспільства.

Література

1. Постанова від 3 листопада 1993 р. N 896 К. про Державну національну програму "Освіта" "Україна XXI століття".
2. Красный Ю. Анимация развивает ребенка / Ю. Красный, Л. Курдюкова // Искусство в школе. – 2005. – №3. – С. 53-56.
3. Соціальна педагогіка: мала енциклопедія /За заг. ред. проф. І.Д. Звереві. – К.: Центр учбової літератури, 2008 – с. 12.
4. Ганьшина Г.С. Социально-культурная анимация как форма творческой самореализации. В кн.: Социально-культурная анимация: от идеи к воплощению. Сб.науч.ст. – Тамбов: ТГУ. – 2010.- с.69.
5. Костюк Г.С. Вікова психологія / Г.С. Костюк. – К., 1978. – с. 132.
6. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте: Психологический очерк: Кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1991. – 93 с.
7. Ищук В. В. Анимация как средство решения педагогических задач [Электронный ресурс] / В.В.Ищук, М.И.Нагибина. – Режим доступа: http://www.vesnik.yspu.ru/releases/uchenuie_praktikam/1_1.
8. Бушканец М.Г. Педагогические аспекты научной организации свободного времени школьников. – М., 1987.-197с.

**Г.С.Мільчевська,
НПУ імені М.П.Драгоманова**

УДК 379.83:711.455.8:159.923.2

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ СТАРШОГО ПІДЛІТКА В ДИТЯЧОМУ ЗАКЛАДІ ОЗДОРОВЛЕННЯ ТА ВІДПОЧИНКУ

Анотація

В статті на основі аналізу наукової літератури та результатів дослідження розглядаються особливості та специфіка самореалізації старшого підлітка в умовах дитячого